

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Tietosuojakoulutus
AKOL 7.5.2018

Mitä on tietosuoja?

Lainsäädännön näkökulmasta tietosuojalla tarkoitetaan henkilötietojen käsittelyä koskevien vaatimusten huomioon ottamista tietojen käsittelyssä.

Tietosuojasäännökset määrittävät sen

- minkälaista suojaa yksilö saa henkilötietojensa käsittelyä vastaan (oikeus omiin tietoihinsa ja yksityisyyteen);

SEKÄ

- missä määrin muilla on oikeus käsitellä **henkilötietoja** (eli kerätä, tallettaa, järjestää, käyttää, siirtää, luovuttaa, säilyttää, muuttaa, yhdistää, suojata, poistaa, tuhota tai muilla tavoin kohdistaa toimenpiteitä henkilötietoihin).

Mikä yleinen tietosuoja-asetus?

Yleistä tietosuoja-asetusta (General Data Protection Regulation, GDPR) aletaan soveltamaan EU:n jäsenvaltioissa 25 toukokuuta 2018 alkaen.

- Asettaa henkilötietojen suojan liiketoimintaprosessien keskeiseksi osaksi (riskiperusteinen lähestymistapa)
- Antaa yksilöille enemmän oikeuksia valvoa henkilötietojensa käsittelyä (täsmentää olemassa olevaa sääntelyä)
- Asettaa uusia velvollisuuksia organisaatioille, jotka käsittelevät henkilötietoja (mm. osoitusvelvollisuus)

Tavoitteena:

- Yhtenäinen tietosuojasääntely EU:n alueelle
- Kilpailun edistäminen
- Avoimuus ja läpinäkyvyys

Tietosuoja-asetuksen keskeiset vaikutukset

Laajentunut soveltamisala

Koskee sekä EU-alueella toimivia tahoja sekä tahoja, jotka käsittelevät EU-alueelle olevien henkilöiden tietoja tarjotakseen tuotteita tai palveluita tai seuratakseen näiden käyttäytymistä.

Kehitys ja harmonisointi

Samat säännöt kaikille EU-alueella olevien kuluttajien tietoja käsitteleville toimijoille.

Tavoitteena

- Kilpailun edistäminen
- Avoimuus ja läpinäkyvyys
- Riskiperusteinen lähestymistapa

Lisäntyneet velvollisuudet

Velvollisuuksia sekä rekisterinpitäjille että käsittelijöille, mm.

- Sisäänrakennettu ja oletusarvoinen tietosuoja
- Osoitus-velvollisuus (dokumentointi)
- Tietoturvaloukkauksista ilmoittaminen
- DPO yms.

Kontrolli rekisteröidyillä

Täsmennetyt ja lisätyt oikeudet, mm.

- Oikeus tulla unohdetuksi
- Siirto-oikeus
- Oikeus rajoittaa henkilötietojen käsittelyä
- Sekä muut rekisteröidyn oikeudet

Vastuu ja sanktiot

- Hallinnollinen sanktio jopa 20milj.€ / 4% konsernin vuotuisesta liikevaihdosta
- Rekisteröidyn oikeus saada korvaus aiheutetusta vahingosta rekisterinpitäjältä tai tietojen käsittelijältä

Käsittelyn lailliset perusteet

Käsittelylle on aina oltava laissa säädetty oikeusperuste, jotta henkilötietoja voidaan käsitellä.

Suostumus

Sopimus

Oikeutettu
etu

Lakivelvoite

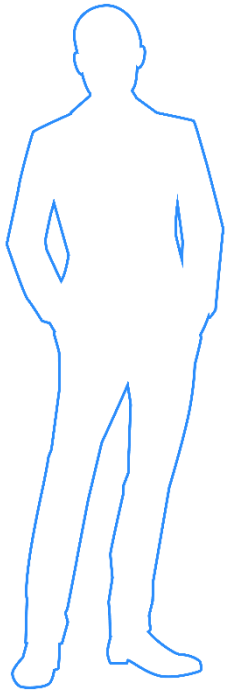
Elintärkeät
edut

Yleinen etu

Erityiset henkilötietoryhmät

(ns. arkaluonteiset tiedot)

Tiedot joista ilmenee:

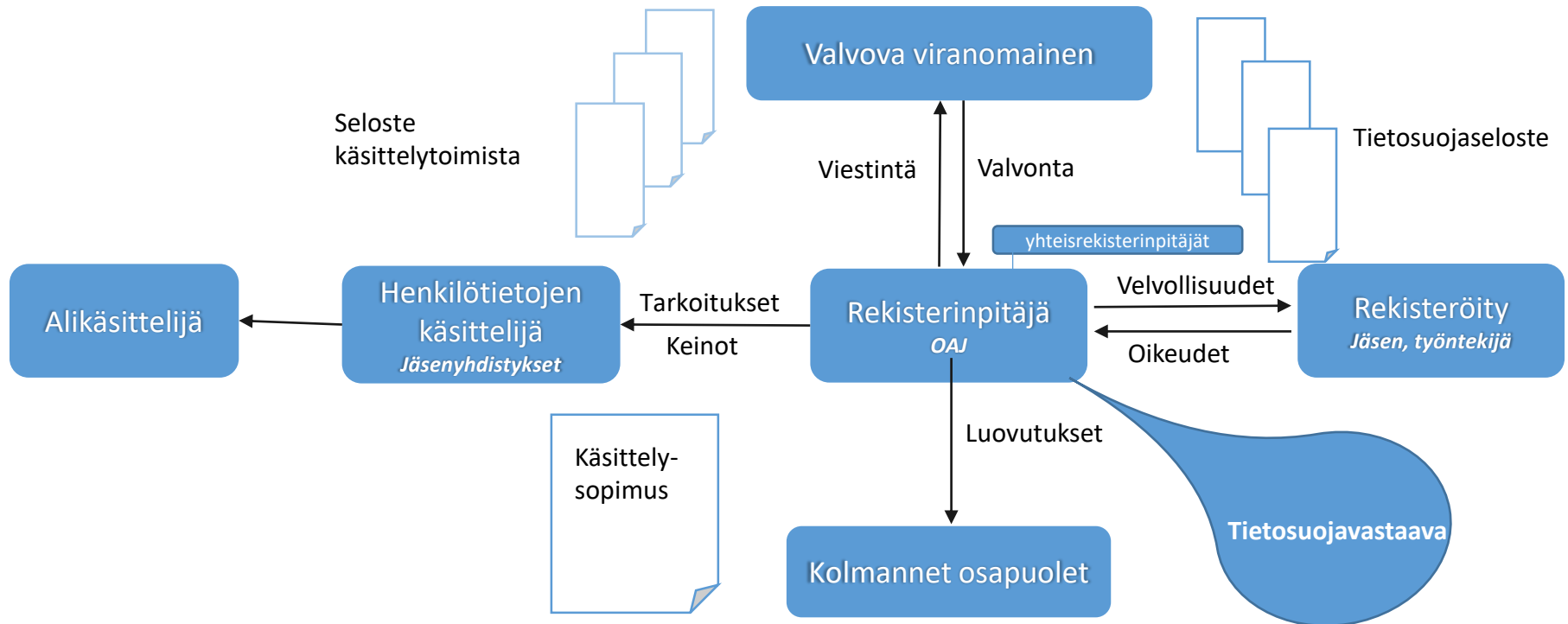
- henkilön rotu tai etninen alkuperä,
- henkilön poliittiset mielipiteet,
- henkilön uskonnollinen tai muu vakaumus,
- henkilön ammattiliiton jäsenyys,
- tieto henkilön terveydestä,
- tieto henkilön seksuaalisesta käyttäytymisestä,
- geneettisiä ja biometrisiä tietoja, joita käsitellään henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten.

OAJ:n käsittelyn peruste

- OAJ:n henkilötietojen käsittely perustuu yleisen tietosuoja-asetuksen ammattiliittotoiminnan harjoittamista koskevaan poikkeukseen.
- Asetuksen 9 Artiklan 2d kohdan mukaan ammattiliittotietoa voidaan käsitellä, kun se tapahtuu

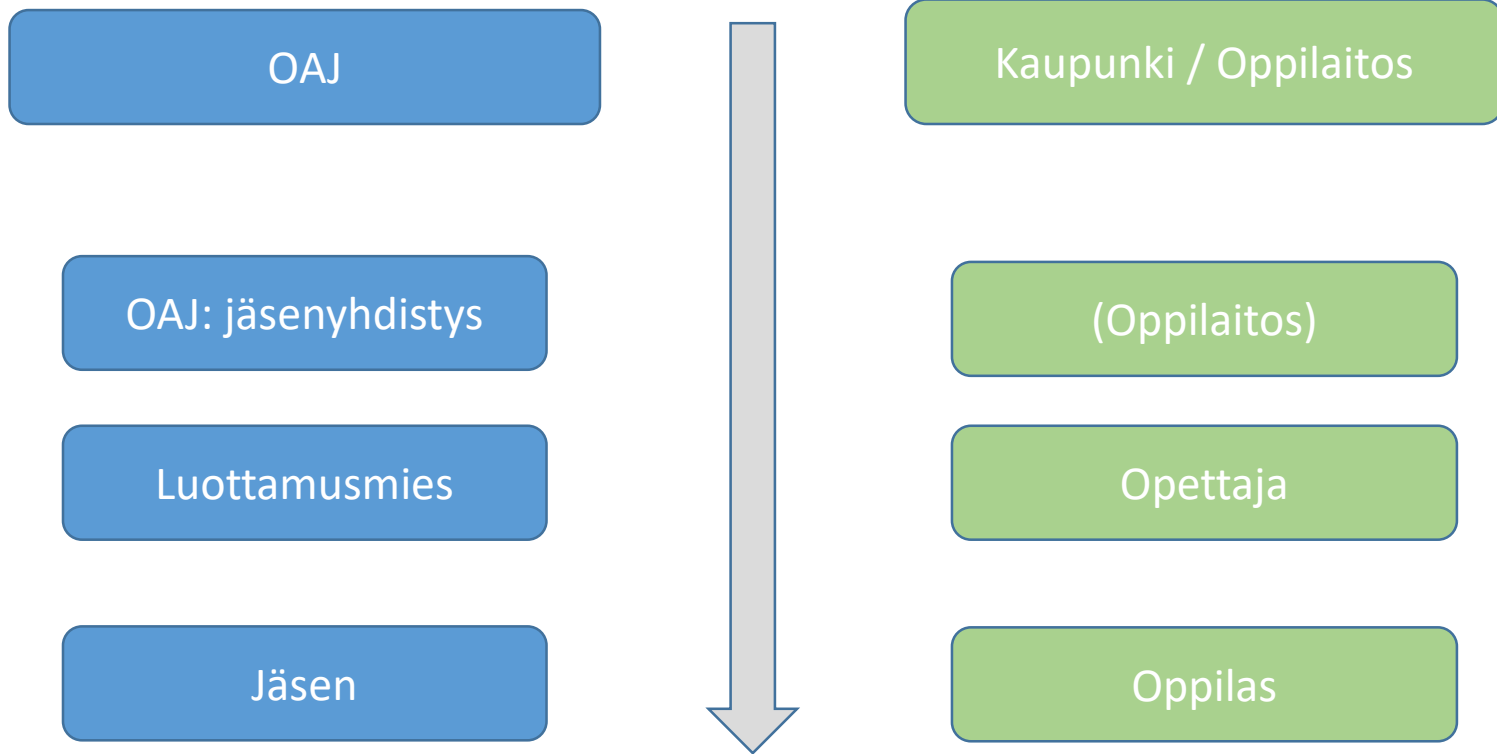
”...ammattiliittotoimintaan liittyvän säätiön, yhdistyksen tai muun voittoa tavoittelemattoman yhteisön laillisen toiminnan yhteydessä ja asianmukaisin suojatoimin, sillä edellytyksellä, että käsittely koskee ainoastaan näiden yhteisöjen jäseniä tai entisiä jäseniä tai henkilöitä, joilla on yhteisöihin säännölliset, yhteisöjen tarkoituksiin liittyvät yhteydet, ja että henkilötietoja ei luovuteta yhteisön ulkopuolelle ilman rekisteröidyn suostumusta”

GDPR:n roolit

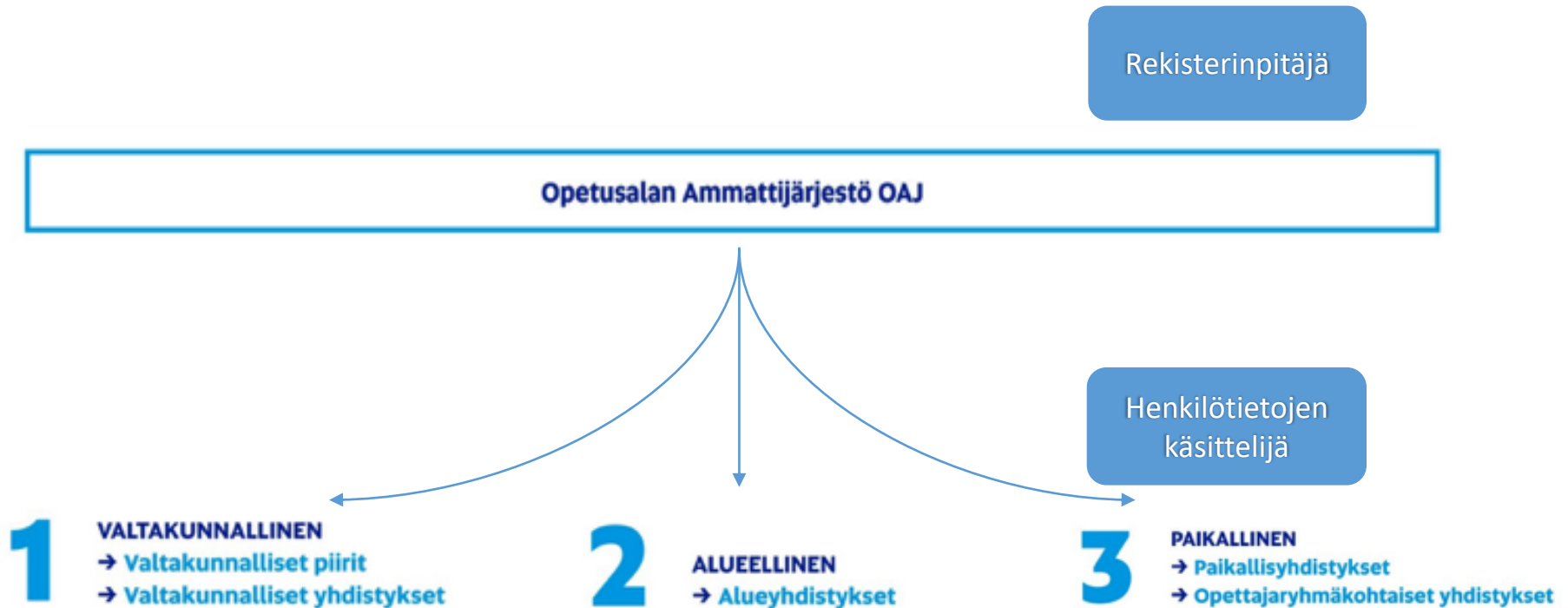

Oikea käsittelysuhde

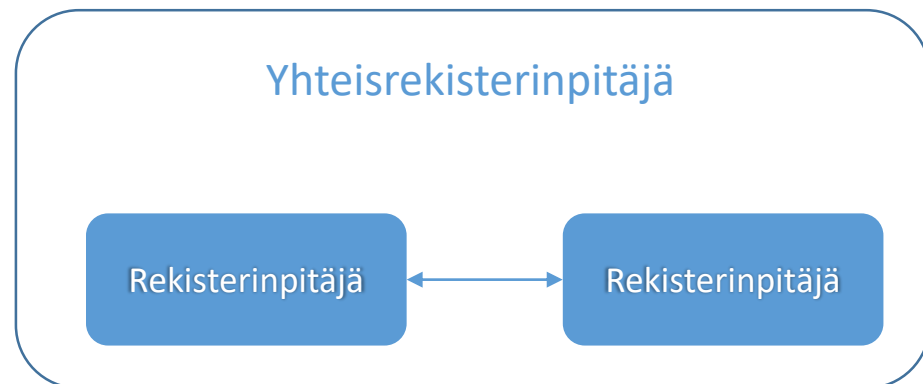
OAJ:n jäsenyhdistykset käsittelijöinä

OAJ:n yhteisrekisterinpitäjäkumppanit

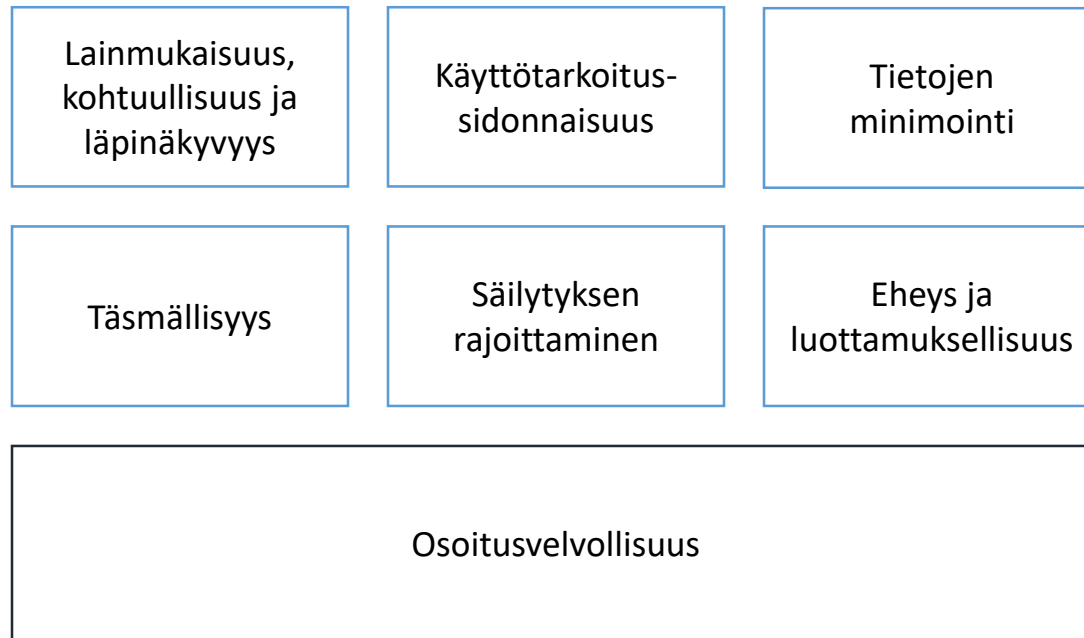
- Nykyisen jäsenrekisterin osalta yhdessä OAJ:n kanssa yhteisrekisterinpitäjänä toimivat

- LTOL
- HOAY
- TOOL
- SKO
- SOOL
- OSJ

Tietosuoja-asetuksen yleiset periaatteet

(Art. 5)

Dokumentointi

Osoitusvelvollisuus

Henkilötieto- inventaario

tarkoitetaan dokumenttia, johon rekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelijä dokumentoivat sen vastuulla olevat käsittelytoimet, ja joka toimitetaan tarvittaessa viranomaiselle.

Tietosuojaseloste

tarkoitetaan rekisteriselostetta laajempaa selostetta, jossa informoidaan rekisteröityä henkilötietojen käsittelystä ja rekisteröidyn oikeuksista.

Seloste käsittelytoimista

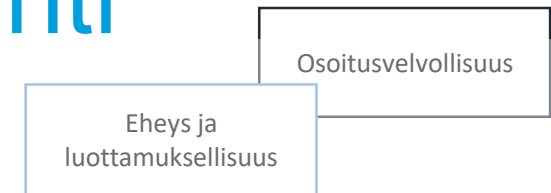
tarkoitetaan dokumenttia, johon rekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelijä dokumentoivat sen vastuulla olevat käsittelytoimet, ja joka toimitetaan tarvittaessa viranomaiselle.

Käsittelysopimus

Käsittelysopimuksella (DPA) tarkoitetaan

[Lisää linkki Aarnion listaan]

Tietosuoja ja dokumentointi

- OAJ varmistaa henkilötietojen luottamuksellisuuden ja saatavuuden soveltuvilla teknisillä ja organisatorisilla toimenpiteillä.
- Tämä käsittää toimenpiteet luvaton ja laitonta käsittelyä sekä tietojen vahingossa tapahtuvan hävittämisen, tuhoamisen tai vahingoittamisen varalta.
- OAJ ylläpitää hakemistoa kaikista käsittelytoimista ja tarvittaessa täydentää sitä.

”Missä tietosuojaseloste sijaitsee ja kehen voin ottaa yhteyttä epäselvissä tilanteissa?”

Rekisteröidyn oikeudet (1/3)

Tiedonsaantioikeus

Art. 13 ja 14 & (34)

Rekisterinpitäjällä on velvollisuus toimittaa rekisteröidylle tietoja henkilötietojen käsittelystä ja rekisteröidyn oikeuksista (ja tietoturvaloukkauksista).

Tarkastusoikeus (oikeus saada pääsy tietoihin)

Art. 15

Rekisteröidyllä on oikeus aiempaa läpinäkyvämmiin saada pääsy itseään koskeviin tietoihinsa ja tarkastaa tiedot.

Tietojen oikaisu oikeus

Art. 16

Rekisterinpitäjän tulee huolehtia virheellisen tai puutteellisten tietojen korjaamisesta sekä oma-aloitteisesti että myös rekisteröidyn vaatimuksesta.

Tietojen siirto-oikeus

Art. 20

Rekisteröidyllä on oikeus saada tiedot, jotka hän on itse toimittanut, ja joiden käsittely perustuu joko suostumukseen tai sopimukseen, siirrettyksi toiselle rekisterinpitäjälle koneluettavassa muodossa.

??

Mitä tarkastusoikeus tarkoittaa käytännössä?

- Rekisteröidyllä on oikeus tarkastaa henkilötietonsa, eli saada pääsy tietoihin sekä saada jäljennös tiedoista.
- Tiedot tulee antaa ymmärrettävässä muodossa.
- Mikäli rekisterinpitäjä ei käsittele kyseisen henkilön tietoja, rekisteröidyllä on oikeus saada myös tästä tieto.

- ✓ pyyntö voi olla vapaamuotoinen
- ✓ lähtökohtaisesti maksuton
- ✓ lähtökohtaisesti 1kk vastausaika

Rekisteröidyn oikeudet (2/3)

Käsittelyn vastustamisoikeus Art. 21

Rekisteröidyllä on oikeus tietyissä tilanteissa vastustaa henkilötietojensa käsittelyä, jolloin rekisterinpitäjän on lopetettava käsittely, ellei tämä pysty osoittamaan, että käsittelylle on tärkeä perusteltu syy.

Poisto-oikeus (oikeus tulla unohdetuksi) Art. 17

Rekisteröidyllä on oikeus saada tietonsa poistetuksi, ellei rekisterinpitäjällä ole laillista perustetta tai velvollisuutta tietojen säilyttämiseen.

Käsittelyn rajoittamisoikeus Art. 18

Rekisteröity voi tietyissä tilanteissa pyytää henkilötietojen **tilapäistä** käsittelyn rajoittamista.

Liittyy usein esimerkiksi poisto- ja vastustamistilanteisiin

Rekisteröidyn oikeudet (3/3)

Oikeus olla joutumatta merkittäviä vaikutuksia aiheuttavan automaattisen päätöksenteon kohteeksi
Art. 22

Asetus asettaa pelisäännöt milloin ja millä perusteella ko. päätöksiä saa tehdä.

Jos ko. päätöksiä tehdään, on rekisteröidyllä vähintäänkin:

- oikeus esittää kantansa,
- riitauttaa päätös ja
- vaatia, että tiedot käsittelee rekisterinpitäjän puolesta luonnollinen henkilö.

Oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle
Art. 77

Rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle, jos hän katsoo, että henkilötietojen käsittelyssä rikotaan tietosuojalainsäädäntöä.

Oikeus saada korvaus aiheutuneesta vahingosta
Art. 79 & 82

Jos rekisteröidylle aiheutuu henkilötietojen asetuksen ja tietosuojalain-säädännön vastaisesta käsittelystä aineellista tai aineetonta vahinkoa, rekisteröidyllä on oikeus saada korvaus aiheutuneista vahingoista.

?? Mitä tulee huomioida rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisessa?

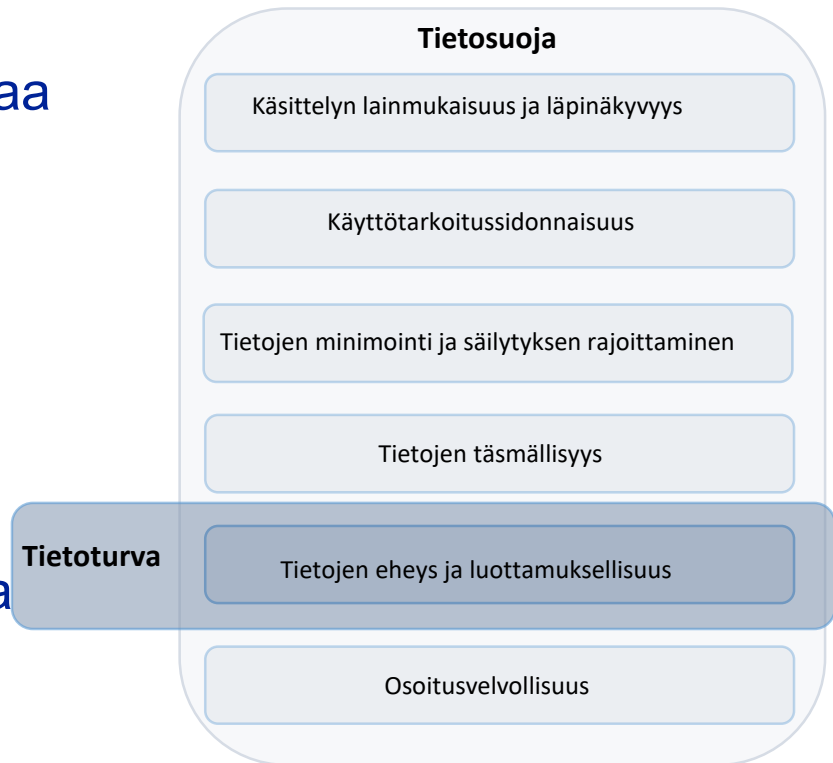
- Rekisteröidyn henkilökohtainen oikeus
- Pyyntöjen esittäjän riittävä tunnistaminen
- Kaikki oikeudet eivät ole absoluuttisia
- Rekisterinpitäjän on perusteltua pyrkiä rajaamaan rekisteröidyn pyyntöä koskevaan tiettyä henkilödataa
- Oikeuksien toteuttamisprosessit kuvataan ja dokumentoidaan
- Mahdolliset sidosryhmät tullaan ohjeistamaan

Tietoturva vs. Tietosuoja

Tietoturva (tai tietoturvallisuus) tarkoittaa hallinnollisin ja teknisin toimin varmistettua tietojen luottamuksellisuuden, eheyden ja käytettävyyden säilymistä.

Tietoturvalla siis suojataan tallennettua tietoa itsessään (mukaan lukien henkilötiedot).

Kun taas tietosuojassa suojan kohteena on nimenomaan henkilö, joita henkilötiedot koskettavat.

??

Esimerkkejä tietoturvaloukkauksista?

Jäsentietojen vahingossa tai tahallisesti tapahtuva:

- häviäminen
- tuhoutuminen
- muokkaaminen
- luvaton luovuttaminen
- luvaton pääsy tietoihin

OAJ:n velvollisuudet tietoturvaloukkaustilanteissa

- Tietoturvaloukkaukset on aina dokumentoitava ja tietyissä tilanteissa loukkauksista on ilmoitettava toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle sekä rekisteröidylle itselle.
  - Tämän vuoksi jokaisen käsittelijän tulee ilmoittaa jokaisesta tietosuojaloukkauksesta OAJ:n tietosuojavastaavalle (tietosuoja@oaj.fi), joka ryhtyy tarpeellisiin toimenpiteisiin.
  - Ilmoitus valvontaviranomaisille tulee tehdä vain tietosuojavastaavan kautta.
  - OAJ:lla on ilmoituksen tekemiselle tiukat aikarajat
    - **72h** siitä, kun loukkaus tullut rekisterinpitäjän tietoon
    - Rekisteröidylle **viipymättä**
- **Käsittelijän ilmoitettava OAJ:n tietosuojavastaavalle välittömästi, kun saanut tietoturvaloukkauksen tietoon.**

?? Miten tulee toimia, jos huomaat tietoturvaloukkauksen?

- Ilmoita loukkauksesta heti sen havaittuasi OAJ:n tietosuojavastaavalle (tietosuoja@oaj.fi).
- Tietoturvaloukkaus tulisi kuvata tietosuojavastaavalle mahdollisimman tarkasti:
  - mitä tapahtui ja milloin;
  - rekisteröityjen ryhmät/arvioidut lukumäärät, joita loukkaus koskee (esim. 100 tavaratalon asiakkaan asiakastilauslomakkeet katosivat);
  - henkilötietotyypit/ryhmät ja lukumäärät (esim. asiakastilauslomakkeet, jotka sisältää 100 asiakkaan nimen, osoitetiedot jne.);
  - kuvata todennäköiset seuraukset;
  - kuvata toimenpiteet joihin on ryhdytty/tullaan ryhtymään mahdollisten haittavaikutusten lieventämiseksi.

OAJ:n tietosuojavastaava

- OAJ on päättänyt nimetä yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisen tietosuojavastaavan.
- Tietosuojavastaavan tehtävät on määritelty suoraan yleisessä tietosuoja-asetuksessa.
- OAJ:n tietosuojavastaavaksi on nimetty työmarkkinalakimies Tuomas Tuokko
- Yhteydenotot tietosuoja-asioissa osoitteeseen tietosuoja@oaj.fi

OAJ:n tietosuojatoimenpiteet

- OAJ aloitti tietosuoja-asetuksen mukaisen valmistautumisen syksyllä 2017, ja on laatinut mm. seuraavaa dokumentaatiota:
  - Tietojenkäsittelysopimukset – lähes kaikki sopimukset valmiina
  - Seloste käsittelytoimista
  - Rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisprosessit
  - Tietosuojaselosteet työntekijöille ja jäsenille
  - Elinkaarenhallinta (säilytysajat) ja palvelukuvaukset

Käytännössä

- Edustettavat jäsenet –sovelluksen osalta vastuu jäsenten tietopyyntöjen hoitamiseen on OAJ:lla
  - Käyttäjällä on oma vastuu tietojen vastuullisesta käyttämisestä
    - Tietoja saa käsitellä vain **henkilökohtaisilla laitteilla**, jossa tietoturva on kunnossa
    - Kun tietoja siirretään esim. Exceeliin tai muistitikulle, ko. tiedostot muodostavat usein uuden henkilörekisterin, jota on käsiteltävä sen mukaisesti
    - Jos tietoturvaan liittyvä poikkeama tapahtuu tai se huomataan, siitä on **viipymättä** ilmoitettava OAJ:lle
-

Käytännössä jatkuu...

- Jos yhdistys ylläpitää omia henkilörekistereitä, niihin liittyen on ensisijaisesti tehtävä tietosuojaseloste, jossa kerrotaan, mihin tarkoitukseen henkilörekisteri on tehty
  - Mallia voi ottaa OAJ:n tietosuojaselosteesta – se toki on turhan laaja
- Tällöin rekisterissä ylläpidettyjen henkilöiden tietopyyntöihin vastaaminen on yhdistyksen vastuulla, kuten kaikki muutkin tietosuoja-asetukseen liittyvät velvoitteet

**Aina voi
oppia
enemmän.**